

gende dage. Flåden er i hovedsagen bemandet, og hvad der måtte mangle, bringes nu til udførelse“. Disse udtalelser kunne ikke levne tvivl om Danmarks forsvars- og udenrigspolitiske stilling.

Den tvivl, som statsminister Staunings nytårstale 1. januar 1940 kunne give anledning til, medførte, at folketinget 19. januar 1940 enstemmigt udtalte: „at man fra alle sider i det danske folk er enig om, at landets neutralitet skal opretholdes, og at de midler, der rådes over, om fornødent skal anvendes for at hævde og værne rigets fred og uafhængighed“. Statsministeren udtalte under forhandlingerne: „Ministeriet kan fuldt og helt tiltræde de synspunkter, som forslaget fører frem angående landets neutralitet og nationens vilje til at værne denne og vort lands uafhængighed“.

Denne erklæring af et enigt folketing må efter mindretallets opfattelse være forpligtende for den daværende regering, selvom den daværende forsvarsminister ikke deler denne anskuelse. Erklæringen udelukkede selvsagt ikke, at den ansvarlige minister i en konkret situation måtte anlægge et personligt skøn over, hvilke foranstaltninger der burde bringes i anvendelse, men den måtte forpligte en parlamentarisk regering så langt, at den ikke aldeles kunne undlade at træffe de til rigets værn fornødne foranstaltninger, specielt drage omsorg for, at dette værn i hvert fald var så stærkt, at landets regering i påkommende tilfælde kunne bevare sin handlefrihed og ikke skulle træffe beslutninger 9. april om morgenen som krigsfanger.

Da mindretallet altså må mene, at erklæringen af 19. januar 1940 må forpligte en regering så vidt, må en tilsidesættelse af disse pligter anses for forsømmelse i lighed med tilsidesættelse af et af rigsdagen ved lovetaget pålæg.

Regeringens adfærd giver imidlertid mindretallet anledning til at mene, at en sådan tilsidesættelse forelå.

Hjemsendelse med uniform af 30 000 værnepligtige havde fundet sted under den forudsætning, at de kunne indkaldes hurtigt under truende forhold. Trods de foruroligende indberetninger i begyndelsen af april 1940 og generalkommandoens henstillinger skete en sådan genindkaldelse ikke. Af udannet mandskab under kommando rådede

hæren derfor kun over 6 600 mand fordelt med 3 300 mand på Sjælland og 3 300 i Jylland og på Fyn. En så ringe beredskabsstyrke måtte i den foreliggende situation anses for utilstrækkelig til at opfylde 19. januar-erklæringen og landets neutralitetsforpligtelse overfor omverdenen.

Det må endvidere bebrejdes den daværende forsvarsminister, at han først 6. april 1940 fandt anledning til at orientere generalkommandoen om situationen, endda uden at give fuldstændige oplysninger om indberetningen af 4. april 1940. Forsvarsministeren undlod imidlertid efter råd af viceadmiralen at foretage ekstraordinære foranstaltninger for ikke at vække uro og nøjedes med et løfte til generalkommandoen om at overveje, hvorvidt der var grund til at foretage indkaldelser. Denne overvejelse førte ikke til, at ministeren søndag den 7. april påny drøftede situationen med de militære chefer; først 8. april om formiddagen lovede forsvarsministeren at forebringe chefernes henstilling til den øvrige regering, endog uden at ministeren lovede at anbefale forslaget. Det fremgår af den daværende forsvarsministers egen redegørelse, at han ikke anbefalede indkaldelser af nogen art, fordi han anså dem for farlige. Senere på dagen afviste ministeren påny forslag om sikringsstyrkens indkaldelse. Ministeriet afviste ligeledes de af generalkommandoens foreslåede troppeforskydninger, og såvidt ses, er forsvarsministeren ikke overfor sine kolleger i regeringen gået kraftigt ind for, at i hvert fald dette ønske blev imødekommet. Det må forbyse, at forsvarsministeren den 8. april 1940 endog pålagde generalkommandoen at flytte et luftværnsbatteri til Rømø og bøjede sig for finansministerens krav vedrørende grænsegen-darmeriets deltagelse i forsvaret, hvorved planlægning af grænseforsvaret i de sidste timer måtte ændres.

Vedrørende søværnets manglende beredskab synes det givet, at forsvarsministerens ordre bevidst er tilsidesat eller ubevidst misforstået. Selvom ministeren anvendte udtrykket „højeste alarmberedskab“ i stedet for de sædvanlige tekniske udtryk til brug for flåden, burde hans nærmeste rådgiver, viceadmiralen, der samtidig var marineministeriets direktør, have